

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Natali Domini, & Festis sequentibus. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

eiuius . cui Lectio additur in fine Hymnus trium puerorum, ex *VValafrid. cap. 22.* Orationes autem in eodem Sabbato sine salutatione, cum genuflexione, dicuntur, excepta vltima de camino ignis, *Ordo Romanus*; ad indicandum, quod tres pueri noluerunt adorare statuum Regis, ex *Alcino.*

5 His in communi de Quatuor Temporibus prelibatis, ieiunium hiemale fit in tertia hebdomada Aduentus, secundum Romanam Ecclesiam, *Microl. cap. 27.* & dicitur eiusdem auctor *Leo I. 76. Dist. Huius.* atque in hoc Sabbato tantum Ordinationes habite sunt a sancto Petro vsque ad Simplicium Papam, qui deinde in Februario ordinavit; vt nimirum cum Christo nascente ordinandi ab Ecclesia gignerentur, *Amalar. lib. 2. cap. 1.* tum in Sabbato tantum, quia a Deo est sanctificatum, ex *August. ad Ianuarium, citato ab Alcino in hanc causam;* tum non nisi cum ieiunio & Orationibus multis in Missa, ex *Actis Apostolor. 13.* vbi segregati sunt Paulus & Barnabas, ministrantibus illis (hoc est Missam facientibus, vt ex Græco patet) & ieiunantibus. *Ieiunantes, inquit Lucas, & orantes, imponentesque eis manus, id est consecrantes, dimiserunt*

illos, vt *Leo I. explicat scribens ad Dioscor. Alexand. Episcopum.* Gelasius autem dicitur primus qui extendit Ordinationes ad alia Tempora in eorum Sabbatis, *Microl. cap. 24.*

6 Dominica post Sabbatum Ordinationis dicebatur Vacans, ex *Microl. cap. 29.* quia putabatur eiusdem Officij cum Sabbato, & inde Euangelium huius Dominicæ quartæ est idem ac præcedentis Sabbati; quod in Temporibus etiam quæ accidunt in Vere prima hebdomada Quadragesimæ obseruabis. Sabbato enim & Dominica sequenti legitur idem Euangelium Transfigurationis Domini; in alijs autem Quatuor Temporibus Dominicæ sequentes alia ratione se habent: nam in Pentecoste variatur Euangelium, propter Octauâ illius; in Autumno item, ob instabilitatem Quatuor Temporum, quæ non habent certam hebdomadam, vt suo loco videbimus.

7 Introitus, Graduale, & Communio Dominicæ quartæ Aduentus sumpta sunt de FERIA quarta præcedenti; ne scilicet Officium Dominicæ proprium contingat eo anno omitti, quo Vigilia Natiuitatis Domini in Dominica quarta occurrit. inde Vacans Dominica, id est sine Officio proprio, fuit olim appellata.

De Natali Domini, & Festis sequentibus. III.

Vigilia Natiuitatis habetur in *Ord. Rom.* non habet *Alleluia*, nisi in Dominica, ob memoriam Resurrectionis, *Gemma lib. 4. cap. 103.* quod si fiat Commemoratio Dominicæ, non tamen eius Euangelium legitur in fine; quia in præcedenti Sabbato fuit lectum, vt dicitur *part. 1. Rubr. tit. 13. num. 2. pag. 46.*

Si Vigilia Natiuitatis Domini venerit in Dominica, Missa cantanda erit post Horam Tertiam, & post asperisionem Aquæ benedictæ; quia eo die non ieiunatur: & licet aliud videatur præscribi in *Rub. gener. par. 1. tit. 15. num. 2. pag. 49.* ibi, *Quamuis sint dies solemnes;* de ijs tamen intelligitur, in quibus & ieiunatur, & duæ cantantur

F. F. 3

Missæ,

Missæ, de Festo & de Feria; quæ huic Dominicæ non conveniunt. Dicitur *Credo* in hac Vigilia, si venerit in Dominica; quòd aliàs docuimus ratione Dominicæ.

2 Natalis Domini, de quo *Clemens lib. 5. cap. 13. Const.* ita dicitur est in *Ordine Romano*, quia in eo natus est Christus, *Isidor. lib. 1. de Divin. Offic. c. 25.* habet certum diem, non mobilem, vt Pascha; quia *ex Aug.* nosse oportet, diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari vt Pascha, sed tantùm ad memoriam, quòd natus sit. In Paschate alia sunt mysteria, Azymorum, Feriæ sextæ, Sabbati, &c. ita *Alcuinus Flaccus.* Natus autem est die Dominico, *ex Synod. 6. cap. 8.*

3 Tres Missæ celebrantur, *ex Decreto Telephori.* duas autem tribuit eidem *Ruper. lib. 3. cap. 17.* ob duas generationes Christi, ex Patre, & ex Matre: sed fortè *Ruper.* loquitur eo sensu, quòd ille decrevit eas celebrari de nocte ante Horam tertiam. significat autem, quòd Christus natus est in salutem eorum qui ante legem, qui sub lege, & qui in Evangelio exitere, *Gemma lib. 3. cap. 104.*

4 Ante Laudes prima Missa est dicenda, *Microl. cap. 34.* qui & idè addit, quòd mittebatur tunc *Ite missa est*, ne discederet populus. *Te Deum* dicitur ante Missam, *Gemma lib. 4. c. 117.* contra quosdam apud *Durand. lib. 6. cap. 13.* De Præfatione & Communicantes diximus suprâ *par. 1. tit. 12. n. 2. & 5. pag. 41. & 44.* de ultimo item Evangelio tertiæ Missæ, *ibid. tit. 13. num. 2. pag. 46.* lubetur autem omitti purificationem in prima & secunda Missa, *ex Innocen. III. cap. Ex parte, de Celebrat. Missarum.* Vide suprâ *3. par. de Defectibus tit. 9. num. 4.*

& adde, neque purificatorio tergendum esse Calicem, nisi in fine tertiæ Missæ; neque omittendas esse eas Preces quæ in purificatione Calicis & digitorum ablutione recitari solent. Memento quoque, vt in vase, non in Calice, fiat purificatio digitorum, *ex dictis tit. 9. nu. 4.* Verùm in prima Missa solemnè, hausto diligentius sanguine, Subdiaconus deferet Calicem sine Purificatorio ad Credentiam de more, indeque alius in Sacris in Sacristiam; vbi supposito Corporali decenter seruabitur vsque ad secundam Missam solemnè seu priuatim celebrandam, tum ne impediatur incensationem Altaris in Laudibus faciendam; tum ne minùs reuerenter quam par sit habeatur in Credentia vsque ad aliam Missam: in cuius initio, vt aliàs, collocari poterit super Crēdentia, desiccata iam, vt creditur, quacumque reliqua vini specie. Alij alia: sed, saluo meliori iudicio, hæc Romana praxis videtur congruentior.

5 *Francol. de Temp. Hor. Can. 6. 40. num. 2.* monet celebraturum primam Missam in nocte, vt sit ille ieiunus per horas circiter sex, ex quadam congruentia. Quòd si celebraturus sit ante mediam noctem, ex priuilegio, vel legitima consuetudine, verè non dispensatur in ieiunio necessario ad Missam: idèd à pridiana media nocte ieiunet, neque in Missa Vigiliæ sumat purificationem; & eo casu, si in prima Missa noctis sumeret purificationem, imò & cibum ante mediam noctem, posset celebrare secundam & tertiam Missam Natiuitatis Domini. Fauet communis doctrina Theologorum.

6 Ceterùm probabilem sententiam & securam putat *Suar. 3. pag. disp. 80. sect. 4.* posse in nocte hac celebrari etiam Missam.

Missas priuatas simul post mediam noctem, quia nullo Iure prohibetur: nec abnuo, si causa adsit maioris numeri Sacerdotum, minorisque numeri Altarium, & eiusmodi, si minus omnes celebrare commodè possint. Opusculum docet *Francol. prima par. cap. 39. num. 20.* vbi multos citat. Doct. quorum est communior sententia lege *Bonacm. disp. 4. quest. ult. punct. 9. num. 5.* vbi etiam docet *pun. 11. nu. 10.* non teneri Parochum ad tres Missas celebrandas, nisi adsit scandalum. Certè qui vnã tantum facit, vel primam, vel tertiam facere debet; & tertiam potius, cuius Oratio cum Officio concordat. Neque primam concedo posse dici separatim ab alijs de nocte, nisi coniunctam cum Matutino solemniter de more cantato.

7 In Festo sancti Stephani, quo ille obiit, ex *Baron. in Martyrolog.* contra *Duraud. lib. 7. cap. 21.* legitur Euangelium de Abele Protomartyre totius mundi, *Gemma lib. 3. cap. 107.* Et quia dicitur, *Lapidatus eos, & relinquitur vobis domus deserta,* &c. quod in ore Stephani fuit causa martyrii, *Act. 6.* meminit *Clem. in Const. huius & sequentium Festorum cum Natali Domini, lib. 8. cap. 39. & Rom. Ordo;* in quibus habuere Sermones antiquissimi Patres.

8 Festum S. Ioannis, vt filij Virginis sequentis ventrem qui his diebus genuit Christum, vel quia de Patre hac die redijt; vel quia Ecclesia eius nomine dedicata fuit, *Gemma libro 3. cap. 13.* cum obierit ille, ex *S. Hieron. in Breuiario, die 24. Iunij,* ait *Gemma auctor ibidem.* Præfatio dicitur de Natiuitate, quia maioris est dignitatis. & ita habetur in antiquioribus *M. Nalibus.*

9 Festum Innocentium antiquius est Origene, qui de eodem *Homil. 3. in Matib.* non admittit cantica lætitiæ; quia descenderunt in limbum, *Microlog. cap. 36.* in Dominica verò & Octaua dicuntur, ob causas allatas supra pag. 34. & 62.

10 Officia Missarum, à Vigilia Natiuitatis vsque ad Dominicam infra Octauam eiusdem inclusuè, habentur in *Antiphonario, & Sacrament. Gregor.* Orationes tamen secundæ & tertie Missæ Natiuitatis sunt Ambrosianæ, ex *Pamelio.*

11 Dominicæ infra Octauam Natiuitatis reperitur vestigium apud *Microlog. cap. 37.* etiam si dies ipsa non sit Dominica, & citat Introitum, *Dum medium silentium.* Oratio prima Dominicæ huius est Ambrosiana, ex *Pamelio.*

12 Octauæ Natiuitatis & Circumcisionis meminit *Maximus Taurin. in Homil. & Ordo Rom.* Oratio, *Deus, qui saluis æternæ,* est apud *Microlog. cap. 39.* *Pamelius* docet, Missæ Officium, licet legatur in *Antiphon. S. Gregor.* esse tamen eo posterius. Aliqui faciunt auctorem Festi Circumcisionis Iuonem, qui de eo Sermonem habuit.

13 Octauarum etiam sancti Stephani, & S. Ioannis, *Amalar. lib. 4. cap. 37.* scribit Officia. Si Octaua Innocentium venerit in Dominica, dicitur *Credo.*

14 Vigilia Epiphaniæ habetur in *Ordine Romano,* in qua non ieiunatur, ex *Concilio Turonen. II. cap. 13.* ob Natiuitatem Domini. Euangelium legitur anticipatè, quod accidit posttridie Epiphaniæ, ex *Martyrologio 7. Ianuary.* si venerit in Dominica, dicitur *Credo,* ratione Dominicæ.

15 Epiphania, seu Theophania, id est

est Apparitio Christi, ex *Ordine Romano*, continet miracula, Stellæ Magorum, Baptismi Christi, aquæ in vinum mutatæ, & quinque millium fatiatorum, *ibid.* meminit *Sæctus Clemens lib. 5. Const. cap. 13.* Post Evangelium publicatur Pascha, ex *Concilio Aurelianen. IV. can. 1.* vt proximè determinetur Dominica Septuagesima, quæ est prima dies ex mobilibus. Epiphania Magorum anno primo Christi contigit Feria sexta; & Officium Missæ habetur in *Antiphon. & Sacram. Gregoriano.*

16 Dominicæ infra Octauam cum Introitu, *In excelsò throno*, meminit *Amalar. lib. 4. c. 33.* quæ si contingat, vt in Rubricis Breuiarij, in Sabbato præcedenti celebrari, duas tantum in

Missâ Orationes admittit, more Dominicarum infra Octauas, quod idem fit in Dominica infra Octauam Natiuitatis, in qua fiunt tantum commemoraciones de Octauis. Officium Missæ habetur in *Antiphonario & Sacramentario S. Gregorij*; sed Oratio est Ambrosiana, ex *Pamelio.*

17 In Octaua celebrari Baptismum Christi in Missâ, docuit *Amalar. cap. 34.* Orationes habentur in *Sacramentario Gregoriano.* Baptizatus autem fuit Feria sexta, ex *Cuconio in Vita Christi.*

18 De Festis Duplicibus, & alijs, quid agendum sit infra Octauam Epiphaniæ, pendet à Rubrica Breuiarij, vbi nos etiam causam reddemus desumptam ex Officio, non ex Missâ.

De Dominicis post Epiphaniam vsque ad Septuagesimam. IV.

1 **I**N Rubricis Breuiarij proprius locus est querendi, Cur sex tantum Dominicæ intercurrant ab Epiphania vsque ad Septuagesimâ. Missa enim sequitur Officium; & ideo de Missâ tantum, quæ hoc loco notatu digna sunt, indicemus.

2 Post Epiphaniam variatur Introitus cum suis accessorijs, Graduali, Offertorio, Communionem, in primis tantum tribus Dominicis; & hoc triplex Officium (ita loquuntur antiqui) Dominicalis Missæ significat tres annos prædicationis Christi, *Gemma lib. 3. cap. 110.* vt rectè post Octauam Epiphaniæ, in qua Baptismus Christi celebratus fuit, repræsententur. Officium Missæ harum trium Dominicarum habetur in *Antiphonario & Sacrament. Gregoriano.*

3 Hinc est, quod secundæ Domini-

cæ Missa dicitur semper ante Septuagesimam, saltem in Sabbato, vel alio die præcedenti, vt congruo tempore legatur Euangelium de aqua in vinum mutata, quod est initium miraculorum Christi; sicut in tertia quoque Dominica legitur Euangelium de leproso, qui, ex *S. Hieron.* fuit primo curatus à Christo. *Durand. lib. 6. cap. 19.* notat in Oratione Dominicæ 2. fieri mentionem de pace, & *pacem tuam nostris concede temporibus*, quia in eadem Dominica S. Gregorius conciliauit pacem in Vrbe, & Orbe. est tamen Oratio Ambrosiana, ex *Pamelio*, translata in hunc locum à S. Gregorio.

4 In vltimis verdè tribus Dominicis 4. 5. & 6. post Epiphaniam, Introitus, & accessoria sunt eadem, quæ habentur in tertia Dominica, *vt in Antiphon.*